

שימוש בטוח בכלי רכב במקום העבודה

**האם כלי הרכב במפעל בטוחים ומתאימים לשימוש? האם הם מתוחזקים כראוי?
האם הנתביים בטוחים ומתאימים למספר כלי הרכב הנוסעים בהם?
תשובות לשאלות אלו ואחרות - בכתבה שלפניכם**

מאת ד"ר סמי סעדי

מנהל מחוז הצפון
המוסד לבטיחות ולגיהות

**כדי למזער את הסיכון לנפילות,
יש לספק אמצעים לעלייה ולירידה
בטוחות. יש להצטייד במדרגות
ומעקות מתאימים, שמקנים גישה
בטוחה לכל חלקי הרכב**

ונקודות למאחז יד בלתי הולמים או חסרים. יתר על כן, נהגים ואנשי צוות המעורבים בטעינה ובפריקה עשויים לעלות על משטח ההעמסה כשהוא חלקלק ובגובה שמעל חמישה מטרים מהקרקע. משטחי רכב יכולים להיות חלקלקים אם זוהמו על ידי חומרים כגון דלק, מים ושמן, וכמו כן חבלים, רצועות ונקודות קשירה, המשמשים לאבטחת מטענים, יכולים להיות חלקלקים ומסוכנים בעת אחיזה בהם. עובדים עלולים שלא לשים לב שהגיעו לקצה הרכב או המטען, וכתוצאה מכך כל צעד נוסף יגרום לנפילה ולחבלה קשה. כדי למזער את הסיכון לנפילות, יש לספק אמצעים לעלייה ולירידה בטוחות. יש להצטייד במדרגות ומעקות מתאימים, שמקנים גישה בטוחה לכל חלקי הרכב. יש להשתמש גם במשטחי עמידה, ובמידת האפשר להימנע מעלייה על המטען ופריסה של יריעת הכיסוי למטען באופן ידני.

3. חפצים הנופלים מרכב במקום העבודה
חפצים הנופלים מהרכב במקום

אשר יכולות להיות לו השלכות חמורות. במקרים רבים, הנפגע לא היה צריך להיות בקרבת כלי רכב בתנועה, וניהול נכון, כגון הגדרת שבילים ונתבי תנועה לכלי רכב וסימון ברור, היה יכול למנוע את התאונה. במקרים רבים, ישנו צורך בהפרדה פיזית ממשית ולא רק בסימון אזורים המיועדים לתנועת כלי רכב ואזורים לתנועת עובדים.

הפרדה זו צריכה לשלב מחסומים פיזיים כדי לשמור על הולכי רגל בנפרד מכלי הרכב.

כמו כן, במקומות שבהם קיימת תנועת הולכי רגל בקרבה לתנועת כלי רכב, חשוב לוודא כי קיימים תמרורים מתאימים ותאורה טובה, כמו גם הצבת מראות פנורמיות גדולות, וכי הולכי הרגל לובשים בגדים בעלי נראות גבוהה.

נסיעה לאחור מסוכנת במיוחד, ויש להימנע ממנה ככל האפשר, ואם לא, אז לצייד את כלי הרכב במצלמות הפונות לאחור או בחיישני נסיעה לאחור עם אזרה קולית, המספקת התראה לנהגים מפני מכשולים בדרכם. לעתים, נחוץ אדם נוסף להכוונה בנסיעה לאחור.

2. נפילה מרכב

נפילה מכלי רכב היא הגורם העיקרי לפציעות חמורות, ואפשר לעשות רבות כדי לצמצם את הסיכון לכך. במקרים רבים, תא הנהג או משטח הטעינה נמצאים במרחק רב מהקרקע, והגישה אליהם מסוכנת בשל מדרגות, מעקות

המונח "תחבורה במקום העבודה" פירושו שימוש ברכב כלשהו במסגרת העבודה, כגון משאיות, מלגזות, טרקטורים או כל ציוד מכני אחר, כגון מנופים ניידים. מונח זה יכול לכלול גם מכונות, טנדרים וכלי רכב אחרים, כאשר הם פועלים בנתיבים שאינם ציבוריים. עם זאת, טעינה או פריקה בכביש ציבורי ושימוש בכלי רכב שלגביהם הכביש מסווג כמקום עבודה זמני, במהלך עבודות כביש וכו' - כולן נחשבות "תחבורה במקום העבודה". התחבורה במקום העבודה מהווה חלק בלתי נפרד ממנו, בין אם במסחר, בתעשייה, בבנייה או במשקים חקלאיים, וכולם מסתמכים עליה לצורך שינוע מוצרים, חומרים או אנשים ממקום למקום. הפעילויות התחבורתיות במקום העבודה עשויות לכלול הובלת מוצרים שבתהליך וחלקיהם, חומרי גלם, סחורות או אנשים בתוך המפעל, טעינה, פריקה, אבטחת מטענים ותחזוקת כלי רכב.

סיכונים רבים קשורים לתחבורה במקום העבודה, שחלקם ייחודיים לסוג הרכב הנמצא בשימוש, וחלקם קשורים לפעילות מסוימת המתבצעת באותו הזמן, לאזורי השינוע.

להלן סקירה של סיכונים אופייניים לכלי רכב ותחבורה במקום העבודה, ופירוט של אמצעי הזהירות שיש לנקוט כדי למזער את הסיכון והסיכוי לתאונה:

1. מכה או דריסה של עובדים על ידי כלי רכב נע

מכה, פגיעה או דריסה על ידי כלי רכב במקום העבודה הוא אירוע נפוץ למדי,

מקומות עבודה, שיש בהם כבלים עליים או תקרות נמוכות, או תשתיות תת-קרקעיות גלויות, מהווים סיכון מוגבר לפעילות הקשורה לשינוע ולתעבורה, כמו, למשל, פגיעה בתקרה במקרה של העמסה לגובה רב או פגיעה בתשתיות תת-קרקעיות במקרה של שימוש במחפרון

העבודה. יש לבצע הערכת סיכונים לכל פעילות ולנקוט אמצעי בקרה מתאימים כדי למזער את הסיכון בתאונה. מומלץ להיעזר בקצין הבטיחות בתעבורה בקביעת נוהלי וסידורי התעבורה במפעל.

ואלו השאלות שנשאל את עצמנו:

- האם כלי הרכב בטוחים ומתאימים לשימוש?
- האם הם מתוחזקים כראוי?
- האם יש להחליפם בכלי רכב חדשים ובטוחים יותר?
- האם הנתבים והכבישים בטוחים ומתאימים לסוג ולמספר כלי הרכב הנוסעים בהם?
- האם יש חסימות, מדרכות או בליטות חדות בקרבת מקום?
- האם מופעלים על המפעילים לחצים שעשויים לגרום להם לעבוד פחות בבטחה? לדוגמה: האם הם צריכים לזרז את תהליכי העבודה כדי לעמוד בלוח הזמנים?
- האם יש נהגים שמגיעים למצב של עייפות יתר?
- בכניסה אל כלי רכב או ביציאה מהם, במהלך הטעינה והפריקה, האם הנהגים עוקבים אחר מסלולים ומגבלות מהירות?
- האם הם מחפשים "קיצורי דרך"?
- האם עובדים אחרים, לקוחות או מבקרים ועוברי אורח רחוקים מכלי העבודה? תשומת לב ומתן מענה הולם לכל אחת מהשאלות האלו יכולים לחסוך תאונות עבודה רבות וסבל שנגרם עקב שינוע ושימוש לא בטוח בכלי תחבורה במקום העבודה. ■

תקרות נמוכות, או תשתיות תת-קרקעיות גלויות, מהווים סיכון מוגבר לפעילות הקשורה לשינוע ולתחבורה, כמו, למשל, פגיעה בתקרה במקרה של העמסה לגובה רב או פגיעה בתשתיות תת-קרקעיות במקרה של שימוש במחפרון, או השארת חפירה פתוחה, שכלי רכב יכול ליפול לתוכה.

גורמים הקשורים לרכב ולכלי עבודה:

חלק מכלי הרכב במקום העבודה נועדו לבצע פעולות מסוכנות. פעולות כמו הרמה, הטיה וחפירה גורמות לחלק נכבד של תאונות השינוע והתחבורה במקום העבודה. לכלים כמו מנופים ניידים, מלגזות, משאיות ומחפרים סיכונים משלהם. שימוש בציוד שלא בהתאם ליעודו מגביר את הסיכוי לתאונה.

כמו כן, חלק מהכלים, המופעלים על ידי מערכות הידראוליות ופנאומטיות בלחץ גבוה יכולים לגרום לסיכונים נוספים.

המטען: מטענים מסוימים, כגון נוזלים או בעלי חיים, יכולים להיות קשים לאבטחה והם צפויים לנוע במהלך המעבר, דבר שיגרום לפגיעה ביציבות הרכב. יתר על כן, מטענים מסוימים, כגון כימיקלים רעילים, דליקים, קורוזיביים או חומרי נפץ, עשויים להיות מסוכנים. חשוב שהנהגים והצוות שמטפל במטענים אלה יהיו מודעים לסיכונים ולאמצעי הזהירות שיש לנקוט כדי למזער את הסיכונים.

הנהג/המפעיל: נהגים בלתי מיומנים עלולים להגביר את הסיכון ואת הסיכוי לתאונה. נהגים צריכים להיות מוסמכים להפעלת הרכב או הציוד באופן בטוח ולקבל את הידע וההכשרה המתאימים להפעלה בטוחה של הרכב שבו הם משתמשים. כשמדובר בנהגים חדשים ולא מנוסים, יש צורך בנהג מלווה ובפיקוח צמוד.

במקרים מסוימים, הנהגים או המפעילים הם עובדי קבלן או חברה חיצונית ואינם מכירים את השטח ואת נוהלי העבודה במקום. מכאן חשיבות ההדרכה לפני תחילת העבודה והליווי על ידי נציג.

לרוב, הפעלת הכלים מחייבת הכשרה והסמכה מיוחדת, לכן, יש לוודא שלנהגים/למפעילים יש הכשרות והסמכות מתאימות לביצוע העבודה.

לסיכום: בכל מקום עבודה שבו מתבצע שינוע ומעורב בו כלי תחבורה, חשוב מאוד לבצע הערכת סיכונים לפני תחילת

העבודה יכולים לכלול חלקים מהמטען שהשתחררו במהלך הטעינה, הפריקה או הנסיעה; חלקים או פריטים זרים, כגון כלים נשכחים, שהותירו אחריהם אנשי הצוות לאחר עבודות התחזוקה. תאונות אלה אפשר למנוע על ידי הדרכה והכשרה של נהגים ואנשי צוות המעורבים בטעינה ובפריקה, כדי שיוכלו להתמודד בבטחה עם מטענים שאולי ניזוקו במהלך הנסיעה וקשירתם התרופפה, ולספק להם ציוד מגן אישי מתאים, כגון כובעים קשיחים.

4. התהפכות רכב/כלי עבודה

התהפכות הרכב במקום העבודה יכולה להתרחש אם מרכז הכובד של הרכב נמצא בסכנה על ידי שינוי במשקל. זה נגרם בדרך כלל על ידי תמרון לא יציב, או אם הקרקע היא יציבה או משופעת. השפעות אלה עלולות להחמיר עקב מטען לא מאובטח היטב. באופן אידיאלי, מרכז הכובד של כלי רכב צריך להיות קרוב ככל האפשר לקרקע ואת המטענים צריך לחלק באופן שווה ומאובטח, כדי למנוע שינוי פתאומי במשקל. כאשר מפעילים רכב תפעולי במשטחים חלקים, הצמיגים צריכים להיות מיוחדים למניעת החלקה. כמו כן, יש לנקוט משנה זהירות בתנועה על משטחים כאלה ולהקדיש תשומת לב מיוחדת למהלך ההעמסה והפריקה, שכן אלה יכולות לערער את מרכז הכובד של הרכב ולהפוך אותו לבלתי יציב. כמו כן, אין לנסוע כאשר המטען מוגבה או מורם, למשל על מלגזות.

גורמים המשפיעים על תאונות במהלך השינוע והתעבורה במקום העבודה

גורמים הקשורים למקום העבודה: התחבורה במקום העבודה משמשת למגוון רחב של סביבות עבודה, בעלות מאפיינים ייחודיים להן, שיכולים להשפיע. אם הקרקע אינה ישרה ואינה יציבה, היא עלולה לערער את יציבות הרכב, ואם היא רטובה או מזהמת, היא עלולה לגרום לכלי הרכב להחליק. תאורה ירודה עלולה לפגוע בראייה, ומסלולי תנועה ללא הפרדה וסימון או מוגבלים וצפופים, יכולים להגדיל את הסבירות לתאונה.

מקומות עבודה, שיש בהם כבלים עליים או